

РОДОВИ ПЕРСПЕКТИВИ
ВО ОДБРАНАТА

СЕЕСИМ ПРОЕКТ
НА СЕДМ

РАЧНА БОМБА
„М75“

КОПНЕНИ СИЛИ
НА НАТО

ШТИТ

Број 102
Април 2018
50 денари

ISSN 1857-6710

МАГАЗИН НА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ОДБРАНА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Министерката за одбрана Радмила Шекеринска
во официјална посета на Република Турција
**Поддршката за Македонија
е силна и константна**

мирањето на Ататурк

Амбасадорката на Република Турција во Република Македонија, Н.Е. Тулин Еркал Кара и бригадниот генерал Битлислиоглу се заблагодарија на дочекот и на поддршката во организацијата на свеченоста по повод одбележувањето на 119 години од дипломирањето на Мустафа Кемал Ататурк на Воената гимназија во Битола, како настан од историјата кој ги спојува двете пријателски земји. Притоа се осврна и на влијанието на школувањето и на поминатото време во својата рана возраст во оваа гимназија за неговата понатамошна воена и државничка улога во формирањето на современа Република Турција.

Кристина Илиевска

содржина

ШТИТ ■ година X ■ број 102 ■ април 2018

Инфо	5
На прва линија Родови перспективи во одбраната	6
Инфо Стратегиски комуникации и јавна дипломатија	10
Глобал Врховен командант на сојузничките сили во Европа (SACEUR)	12
Глобал Копнени сили на НАТО	14
Поводи Иновациите – движечка сила на едно општество	22
24 часа Од дневникот на мировникот Македонска фурна во Кабул	24
Вооружување Рачна бомба „M75“	32
Вооружување „ARV Coyote“ - Канадско извидувачко оклопно возило	36
Глобал Случувањата во Либија по падот на Гадафи	40
Глобал Сексуално вознемирување на работното место	44
Фељтон Односот на Соединетите Американски Држави кон македонското прашање од 19 век до крајот на Првата светска војна	48
Филм „Данкирк“	56
Убавините на Македонија Селото Гари - бисерот на Мијачкиот крај	58

Родова чувствителност

Министерството за одбрана од секој аспект се стреми да ги реализира поставените НАТО-партнерски цели. Треба да се потсетиме дека една од тие цели е и имплементацијата на родовата рамноправност и родовите перспективи во секторот одбрана. И во изминатиот период, а особено со назначувањето на Радмила Шекеринска за министерка за одбрана, беа преземени бројни активности за постигнување на определбите содржани во партнерската цел. Во месецот што измина, токму на оваа тема се одржа и јавна трибина организирана од страна на Министерството за одбрана, на која високи претставници од Владата и од Собранието на Република Македонија одговараа и дебатираа со присутните за состојбите со родовата рамноправност и родовите перспективи во одбраната. Министерката за одбрана Радмила Шекеринска, потпретседателката на Собранието, Фросина Ташевска Ременски, вицепремиерот Бујар Османи, министерката за труд и социјална политика, Мила Царовска, амбасадорката на Република Хрватска, Даниела Баришиќ, како и припаднички на Армијата на Република Македонија и на Министерството за одбрана, ги изложија своите видувања за состојбите, но пренесоа и силна порака дека сè уште треба интензивно да се работи, да се зборува и да се дебатира за да се постигне посакуваниот родов баланс во секторот одбрана и да се отстранат сите дискрепанци, стереотипи и негативни појави поврзани со родот. Нашето списание како јавно гласило

и информатор за активностите во рамките на АРМ и МО секогаш наоѓало простор да известува на оваа тема, па и во овој број пишуваме за оваа трибина. Сме пишувале и претходно, за проектите, за обуките, за соработката и за проблемите во врска со родовата рамноправност и родовите перспективи во одбраната. Во овој уводник сакам накратко да се осврнам на еден јазичен проблем на кој како да не му се посветува доволно внимание во нашето општество од страна на компетентните. Сè уште во Република Македонија не е официјализирана употребата на родово-сензитивниот јазик. Сè уште во нашата јазична норматива не се обрнува доволно внимание на овој проблем и не се користи женски род за одредени професии. Признавам дека и во нашето списание ограничувањата на јазичната норма и правопис не ни дозволуваат да си напишеме дека списанието има уредничка, а не уредник, дека лекторот е лекторка, а припадничката за која пишуваме е полковничка, а не полковник итн. Лично бев многу горда и задоволна кога прв пат министерката за одбрана се обрати пред вработените во МО и АРМ и кога беше (според правописот) повикана да се обрати како министер за одбрана, а таа гласно започна со зборовите „Јас како министерка за одбрана“, и веднаш ми беше јасно дека во периодот што е пред нас на чело на одбраната навистина ќе биде родово чувствителна и одговорна личност која ќе посвети доволно внимание за подигнување на родовата свест, рамноправност и перспектива во секторот одбрана. д-р Жанет Ристоска

ШТИТ
е магазин на
Министерството
за одбрана
на Република
Македонија

Излегува од печат
еднаш во месецот

Издавач
Министерство за одбрана
на Република Македонија

Претседател на Издавачкиот совет
Радмила Шекеринска

Главен и одговорен уредник
д-р Жанет Ристоска

Редакција:

Умит Реџеџи
(ликовно-графички и технички уредник),
Митко Василевски
(новинар),
Кристина Илиевска
(новинар),
Ксенија Митева
(лектор);
Александар Атанасов
(фотографии)

Печати:
„ДАТАПОНС“
Скопје

„Орце Николов“ 116
1000 Скопје,
Република Македонија

Телефони: 02 3128 276
www.morm.gov.mk;
E-mail: stit@morm.gov.mk

ПРИЈАВИ КОРУПЦИЈА
0800 50030

Случувањата во Либија по падот на Гадафи

После падот на режимот на Гадафи, во Либија се прават напори за инсталирање на секуларна влада под водство на Преставничкиот дом (House of representatives - HoR), која има за цел да воспостави централистичка авторитативна власт. Генералниот национален конгрес (General national congress - GNC) го води транзицискиот процес после падот на Гадафи со предлагање на сет од уставни промени кои се изгласуваат во либиското собрание во текот на август 2014 година. Во текот на септември 2014 година, поранешните лојалисти на Гадафи и Преставничкиот дом го назначуваат генералот Хафтар за командант на таканаречената операција „Достоинство“ со примарен фокус за неутрализирање на исламските милитантни групи во Бенгази, со

Либија се бори за реконсолидација на државните институции и авторитативна власт уште од почетокот на Арапската пролет кон крајот на 2010 година. Оваа битка за авторитативна власт особено се засили по убиството на долгогодишниот владетел, полковникот Муамар Ал Гадафи, во текот на 2011 година

цел распуштање на Генералниот национален конгрес. Со цел да се спротивстават на ова движење, поголема група од исламски милитанти го формираат коалициското движење „Либиска зора“, која во почетокот ја контролира околината на Триполи и поголемиот дел на Западна Либија, против движењето „Достоинство“ кое, пак, има контрола на делови од Киренаица и Бенгази во источниот дел на Либија. Во операцијата „Достоинство“ генералот Хафтар најпрвин извршил целосна контрола над градот Сабри во непосредна близина на Бенгази и после

неколку послни копнени и воздушни напади воспоставува целосна контрола над оваа област. Генералот Хафтар ја спроведува операцијата „Достоинство“ со цел да изврши целосна контрола на областите кои гравитираат во и околу Бенгази, да ги протера исламските милитанти и терористите од ИСИС. Сето ова го прави за да ја засили поддршката од: Франција, Обединетите арапски емирати и САД. Двете меѓусебно спротивставени движења имаат самопрогласени влада и парламент, како и номинирани високи воени лидери, а исто така

вршат дополнителна внатрешна фрагментација и поделба во либиското општество. Треба да напоменеме дека во континуитет се присутни цихадистите на „Ансар Ал Шарија“, либиска терористичка група одговорна за нападот на американскиот конзулат и поголеми групи на ИСИС кои имаат значајна контрола на територијата на Либија. Резултатот на овие континуирани напади е внатрешното раселување на 434.869 лица – бројот на внатрешно раселени лица, што двојно се зголемува после јуни 2015 година. Внатрешно раселените лица од Либија направија „домино ефект“ со кои значително се зголеми бројот на мигранти и внатрешно раселени лица од регионот на Северна Африка и субсахарските африкански држави. Во 2015 година, повеќе од половина милион мигранти се заминати од Либија со бродови, од нив преку 76 000 лица истата година заминале трајно во некои од европските земји. На 30 март 2016 година со помош на посредништво на ООН, Националната влада за спогодба (НВС) доаѓа во Триполи. Група на истакнати либиски правници предводени од Фајаз Ал Сарај претходно вршат преговори во Тунис. На 7 април 2016 година, Националната влада за спас (НВС) или Генералниот национален конгрес (ГНЦ) го оспорува процесот на транзиција на Националната влада за спогодба (НВС). Формирањето на Националната влада за спогодба (НВС) се јавува како резултат на заложбите на ООН со цел да се најде соодветно консензуално решение да се разбијат сите меѓусебно спротивставени политички фракции, а со цел да се

создаде Влада на единство. Високиот политички претставник на ООН, Мартин Коблер, во улога на олеснувач и медијатор во преговорите помеѓу спротивставените политички елити, направи серија на разговори во Мароко и во Тунис со Претставничкиот дом (House of Representatives) во Тобук и политичките ривали од Генералниот национален конгрес (General National Congress) со седиште во Триполи. Главните пречки во преговорите за создавање на Влада на единство (Unity Government) ја истакнува загриженоста на Претставничкиот дом (House of Representatives) за позициите во преговорите на политичарите од Генералниот национален конгрес (ГНЦ), кој се поврзани со салафиските милитаристички групации и спротивставувањето на Генералниот национален конгрес за исклучување од преговорите на генералот Халифа Хафтар, еден од клучните личности на либиската армија и поранешен поддржувач на Гадафи, кој бил поддржан да биде активен учесник во политичките преговори од страна на новата влада. Понатамошните силни конфронтации помеѓу политичките елити се јавуваат поради присуството на претставници и фракции од Исламската држава, кои успеале длабоко да се инфилтрираат во Либија во текот на февруари 2015 година и за кратко време успеале да воспостават контрола над либискиот град Сирте. Во текот на мај 2015 година, Владата поддржана од ООН, со поддршка на сојузничките политички и воени фракции, започнува координирана офанзива кон крајбрежните градови на Медитеранското пристаниште кое преставувало најзначајно упориште на воено-политичките ривали надвор од Ирак и Сирија.

САД започнува воздушна кампања во август 2016 година против Исламската држава (ИС) по барање на Либиската влада формирана со посредништво на ООН во Триполи. Со помош на Со активните воздушни кампањи и копнената офанзива се успева да се фатат главните лидери на милитантните групи во Сирте во текот на 11 август 2016 година. Претходно претставници на ООН извршиле теренски истражувања со кои борците на ИСИС во Либија се движел помеѓу две до три илјади, вклучувајќи го и главниот штаб на ИСИС во Либија со целокупниот логистички и административен дел. Осумстотини од нив им давале борбена поддршка на групите на ИСИС во Сирија. Шефот на ИСИС во Либија, Абу Набил,

бил убиен за време на воздушната кампања на коалиционите сили на САД во текот на ноември 2015 година, кој преставува првиот воздушен напад на коалициските сили против ИСИС надвор од територијата на Ирак и Сирија. Без разлика на ова, присуството на борците на ИСИС во Либија во континуитет се зголемува. Притоа ИСИС врши присилна мобилизација на своите борци во Либија и дел од нив ги препраќа во Сирија. Во текот на јануари 2016 година, преку 60 (шеесет) полицајци се убиени и уште 200 (двесте) во бомбашкиот напад во западна Либија кој преставува еден од најсмртоносните напади после падот на режимот на Гадафи. Овие напади се спроведени од страна на Исламската држава која ја презеде одговорноста за истиот.

Соседните Држави и меѓународната заедница му помага на либиското население на повеќе начини.

Европската унија донира преку 160 милиони долари во разновидна помош. Помошта била изразена преку: средства за хигиена, храна, лекови и здравствена помош, транспорт, згрижување на лица со посебни потреби итн. Исто така повеќето други држави во светот донираат средства преку комбинирана поддршка со земјите-членки на НАТО и ЕУ.

Либиската војна предизвика илјадници мигранти кои се распространија во соседните земји, на пример како Египет во кој бараа азил. Во текот на мај 2011 година речиси 746.000 лица ја напуштиле Либија од моментот на започнувањето на војната. Повеќето мигранти заминале во Италија, од кои 36 од вкупно 222 побарале траен азил. Останатите мигранти побарале азил во другите европски земји. Заробувањето на Гадафи е следниот смел потег кој направил значителни промени за време на војната во Либија. Бунтовниците го заробуваат и убиваат Гадафи во текот на 20 октомври 2011 година.

Ова преставува клучен момент за Либискиот конфликтот кој прерасна во војна помеѓу приврзаниците на Гадафи и бунтовниците против неговиот режим.

Меѓународните организации како ООН, НАТО и ЕУ се обидоа да и помогнат на Либија да го надмине и разреши воениот конфликт. Во текот на март 2011 година Советот за безбедност на ООН, го разгледуваше прашањето околу заштита на воздушните зони над Либија. НАТО, потоа, преку ООН, го авторизираше одобрувањето на воздушни напади во Либија со цел на заштита на цивилното население. Повеќе држави дадоа хуманитарна

Со падот на Гадафи политичката состојба се сведе на две влади на ривалство во Тобрук и во Триполи. Секоја од нив поддржана од своите воени ривали: Либиската национална армија под лидерство на генералот Халифа Хафтар со седиште во Тобрук, преставени преку Преставничкиот дом и милитантите од Триполи, се преставени преку Владата на национална спогодба

поддршка на цивилното население во Либија.

Африканските лидери на самитот во Конго разговараа за идните неопходни мерки кои треба да се преземат. На овој самит заедничкиот заклучок беше дека е неопходно да се воведо ембарго на снабдување и употреба на огнено оружје со цел да се воспостави прагматичен приод кон завршницата на оваа војна. Повеќе од 29 држави во Блискиот Исток и во Европа во континуитет ги отвораат своите граници за мигранти, која преставува најголемата помош на либиското население која се прави во изминатиот период и сега. Кон крајот на 2015 година со потпишувањето на Либискиот политички договор, ООН се обидува да воспостави обединета

Либијска влада. Високиот претставник на ООН за Либија Гхасан Саламе (Ghassan Salamé) предлага Акционен план со три чекори во текот на 2016 година за да ја разреши Либијската криза. Првиот чекор после потпишувањето на Либијскиот политички договор е да започнат да работат како една единствена влада двете одвоени влади во Тобрук и Триполи кој во рок од една година треба да спроведат парламентарни избори за да се види кој од политичките влади ќе биде победник за да ја состави новата обединета влада. Во периодот кој следи премиерот Фајаз ал Серај (Fayez al-Serraj), генералот Хафтар, лидерот на Генералниот национален конгрес Абдурахман Севели (Abdulrahman Sewehli) и политичкиот претставник од Претставничкиот дом Агила Салех (Aguila Saleh) создаваат амбиент за претстојни избори. Либијскиот закон од 2014 година, гласачкото тело го дели на изборни целини преку локални племенски заедници на ниво на денешните општини. Притоа Претставничкиот дом има поголема поддршка во источниот дел на Либија, додека владата за Национална спогодба повеќе поддршка има во западниот дел на Либија. Со претстојните преговори во текот на 2016-2017 година под менторство на ООН во 2018 година изгледа дека поголеми шанси за победа има политичката коалиција на генералот Хафтар. Ако нема промени во политичката поддршка на коалицијата на генералот Хафтар оваа година може да се очекува тој да биде наредниот претседател на новата обединета влада. Ако преговорите помеѓу политичките ривали прекинат, тогаш доминантната воено-политичка сила на истокот, генералот Хафтар потајно се подготвува да воспостави контрола на изборите. Во меѓувреме генералот Хафтар добива предупредување од Франција дека употребата на сила преку методот на „Слепо око (Blind eye)“ од надзорот на Европа може уште повеќе да ја продлабочи војната во Либија. Улогата на високиот претставник на ООН, Саламе, покрај обиди за воспоставување на единствена обединета влада помеѓу двата политички ривала е со крајна цел на одржување на фер и демократски избори со цел разрешување на либијската политичка и воена криза која прерасна во војна. Исто така, Саламе во континуитет работи во насока на обезбедување на финансиски средства за Либија од Фондот на ОН за стабилизација. Доколку и сега со силна и сестрана поддршка на ООН не се реши Либијската војна, која прерасна

Во меѓународната политика постои сериозно загрижување на перманентниот хаос во Либија, откако се извршија серија на бунтови и напади од страна на милитантните групи кои се обидоа да ја поделат државата на политички и племенски заедници

во хуманитарна криза, Акциониот план на ООН ќе пропадне, а цивилната војна ќе се продлабочи. Решавањето на оваа војна не е важно само за безбедноста на државата и нејзин подобар просперитет, туку уште повеќе за разрешување на Медитеранската мигрантска криза, која особено во Либија се засили од 2013 година па наваму. Долгорочното решение на воено-политичката состојба во Либија, ќе ги врати либијските мигранти во својата држава.

д-р Андреј Илиев

